

Koronakommisjonen

Kommisjonen er oppnevnt i statsråd 24. april 2020

Referat

Referat fra Koronakommisjonens intervju med Hege Nilssen

Intervju av	Hege Nilssen, direktør Utdanningsdirektoratet (Udir)
Sted	Kommisjonens lokaler, Tollbugt. 12
Tid	13. januar 2021, kl 9-10.30
Intervjuere	Stener Kvinnsland, Leder av Koronakommisjonen Tone Fløtten, Egil Matsen
Kommisjonsmedlemmer til stede digitalt	
Ev intervjuobjektets bisittere	
Referent	Siri Halvorsen, sekretariatsleder og Marthe Skogland Wedøe, sekretariatet

1. Innledning av samtalen

Utvalgsleder presenterte kommisjonens medlemmer og sekretariat som var til stede og som fulgte intervjuet digitalt.

Sekretariatsleder gikk gjennom en del formaliteter knyttet til gjennomføringen av intervjuet, og påpekte at det skrives referat og tas lydopptak fra samtalen. Sekretariatsleder orienterte om at referatet og lydopptaket er interne dokumenter, som kommisjonen i utgangspunktet ikke gir innsyn i. Når arkivet overleveres til Arkivverket, vil offentlighet vurderes av Arkivverket etter offentleglova. Sekretariatsleder viste til at taushetserklæring er signert og understreket at brudd på taushetsplikt kan medføre sanksjoner. Sekretariatsleder presiserte at Nilssen er underlagt instruks om å forklare seg/bidra til kommisjonens arbeid, jf. statsministerens instruks om tilgang til opplysninger for Koronakommisjonen. Den som intervjues kan uten hinder av taushetsplikt gi Koronakommisjonen opplysninger som er nødvendige for kommisjonens arbeid, jf. lov om informasjonstilgang m.m. for Koronakommisjonen § 2.

2. Innledende spørsmål

Kvinnsland: Kort om din rolle i pandemihåndteringen

Nilssen orienterte om egen rolle: Som direktoratets leder har jeg ledet krisearbeidet i Udir og vært en tydelig leder. Jeg har vært en sentral kontaktperson i Udir inn mot Kunnskapsdepartementet (KD), og hatt kontakt med samarbeidende virksomheter i det eksisterende tverrsektorielle samarbeidet, det vil si Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet (FHI).

Kvinnsland: Hvordan vurderer du det som har skjedd – innledende refleksjoner

Nilssen: Det har vært krevende å stå i en krise over så lang tid som pandemien har vart, spesielt når pandemien spesielt har truffet de sektorene Udir har et ansvar for. Veldig tidlig i

krisen satt Udir en overordnet ambisjon for sin egen krisehåndteringen: Uavhengig av rammebetingelsene som pandemien gir, skal Udir bidra for å sørge for et så godt barnehage- og skoletilbud som overhodet mulig. Udir har vært sentrale i krisehåndteringsarbeidet for sine sektorer.

Kvinnsland: Hvis du tenker på det dere har gjort reaktivt, i forhold til hva som var forberedt. Var dere forberedt på pandemien?

Nilssen: Vi var ikke tilstrekkelig godt forberedt på stengte barnehager og skoler. Da det skjedde, hadde vi en veldig god dialog med KD. Vi hadde en veldig god beredskap internt i Udir for å håndtere henvendelsene som handlet om problemstillinger knyttet til pandemien. En god del av det var vi ikke forberedt på, men vi greide å rigge organisasjonen for å relativt raskt bidra til god informasjonsflyt til sektoren. Vi bidro også med avbøtende tiltak som våre sektorer hadde behov for. En konkret plan for hva vi skulle gjøre når skoler og barnehager er stengt, det hadde vi ikke.

3. Sentrale spørsmål i dette intervjuet

Tema: Overordnet om forberedthet og beredskap

Kvinnsland: Hvordan har dere arbeidet med problemstillingen om stengte skoler og barnehager for å være forberedt på en slik situasjon? Spesielt da med tanke på at dere så nedstengning av utdanningstilbud som en mulig konsekvens av en pandemi.

Nilssen: Dette har vært veldig overordnet. Vi har vurdert sannsynligheten for at barnehager og skoler kunne stenge som veldig lav. Jeg tror vi må være så ærlig å si at oppskriften på hva vi skulle gjort i en slik situasjon, den hadde vi ikke på forhånd. Det vi erfarte var at når krisen inntraff, så hadde vi en veldig velfungerende krisevirksomhet slik at det var lett å oppdatere krisehåndteringsplaner og kontinuitetsplaner, i tillegg til å få oversikt over de viktigste tingene. Organisasjonen var responsvillig, og vi hadde en god dialog med KD. Det tok ikke lang tid før vi adresserte de problemstillingene som det var viktig å være på i den situasjonen som inntraff. For vår del, og for den diskusjonen vi hadde internt i Udir, så tror jeg at jeg må være så ærlig å si at erkjennelsen av at vi kunne komme til å stenge, den fremsto først klart og tydelig da de gjorde det i Danmark. Da var det et land som lignet oss, som gikk til den beslutningen. Frem til 12.mars så var jo dette viruset utbredt først og fremst andre steder enn i Norge.

Kvinnsland: Så det betyr at i praksis så var tiltakene for redusering av negative konsekvenser av stengningen for elevene ikke systematisk gjort utover det at en influensapandemi ville føre til at det ble sykefravær mv.?

Nilssen: Vi har erfaring fra streik under eksamen, altså det som handler om personalproblematikk. I den første fasen diskuterte vi frykten for at veldig mange ville bli syke og fraværende, som handlet om både lærerkapasitet og elevenes tilstedeværelse. Det tok noen uker før vi erfarte at det ikke så ut til at det ble massesykdom og stort fravær av den grunn.

En viktig erkjennelse 10 måneder ut i pandemien er at det har vært få, eller kanskje ingen tilstrekkelige avbøtende tiltak mot stengte barnehager og skoler. Uansett hvordan man planlegger og hvilke tiltak man ser for seg at man kan sette i verk, så er det åpne barnehager og skoler som er det viktigste for barn og unge. Derfor er tenkningen rundt hvordan det er mulig å ha åpne barnehager og skoler i en situasjon med pandemi er viktig erfaring og lærdom.

Kvinnsland: Har digital undervisning og digital opplæring hjemme vært en tematikk tidligere? Det er vel ikke helt fremmed?

Nilssen: Nei, det er det ikke. Vi er et av de landene i verden som har god infrastruktur og gode tekniske rammer rundt det å kunne ha digital undervisning i stor skala. Dette har jo foregått i liten skala i norsk skole i mange år, men den skalaen vi snakker om nå har vi ikke

hatt erfaring med. Det vi har sett knyttet til opplæring hjemme, er at variasjonen som er i skolesektoren fra før ble enda tydeligere under disse kritiske rammebetingelsene som vi har hatt gjennom denne pandemien. Opplæring hjemme har fortonet seg veldig ulikt for ulike elever rundt omkring i landet. Noen har opplevd at de har hatt en skolehverdag hjemme på rommet som har lignet den man er vant, mens andre har opplevd at de i stor grad kun har sittet og gjort oppgaver. Det å bevege seg ut til det virtuelle klasserommet fra det fysiske klasserommet var vi ikke forberedt på, og det er vi fortsatt ikke fullt ut rustet til.

Kvinnsland: I hvilken grad har Udir vært involvert i planer for å sikre skole for barn som har foreldre i kritiske samfunnsfunksjoner?

Nilssen: Vi har vært involvert i alle problemstillinger som har vært diskutert på vårt fagområdet sammen med KD, og vi har hatt en tett dialog om alle type spørsmål. Sårbare barn og unge var en problemstilling tidlig i pandemien, og det var en uttalt ambisjon fra regjeringen om å ivareta utsatte og sårbare barn. Her var det viktig at de skulle få både et barnehagetilbud og skoletilbud i barnehagen og skolen. Angående planer for å sikre skole for barn som har foreldre i kritiske samfunnsfunksjoner så har vi også vært involvert. En av grunnene til at vi var tett på denne problematikken, er at vi har det faglige ansvaret for statsforvalterne, og de har under pandemien ivaretatt veldig viktige oppgaver i vår linje. Noe av det de har hatt ansvar for er dialogen med kommuner og fylkeskommuner knyttet til ivaretagelse av sårbare barn og unge, og tilbud til barn med foreldre i samfunnskritiske funksjoner. Statsforvalterne har vært opptatt av denne rollen, fra dag én. Det har vært en vanskelig og krevende situasjon ute i kommune-Norge knyttet til å klart definere hvem som er de sårbare og utsatte barn og unge, og om vi gir et tilbud til tilstrekkelig mange. Det har også vært noe problematikk knyttet til hvem som har rett på et tilbud når de er barn av personer i samfunnskritiske funksjoner, i forhold til en eller begge foreldre og så videre. Statsforvalterne har gjennom hele pandemien vært en viktig bro mellom nasjonale myndigheter og lokale myndigheter, både i forhold til å gi informasjon og støtte og veilede, men også ikke minst i forhold til å rapportere tilbake til oss med informasjon om hvordan det ser ut.

Kvinnsland: Noe av problemstillingen går jo på at begrepet samfunnskritiske funksjoner var basert på en liste, og så ble det supplert. Og da snakker vi om KD sentralt og andre regjeringsorganer, var det sånn det foregikk?

Nilssen: Jeg opplevde at KD ganske raskt grep den problemstillingen ettersom vi hadde det tidlig oppe i diskusjoner. Det var jo et poeng at vårt personale kunne være i barnehager og skole, så jeg opplever at KD ganske raskt grep fatt i denne problemstillingen. Det var gjennom diskusjoner i regjeringsapparatet, hvor KD deltok, som resulterte i en økning av samfunnskritiske funksjoner.

Kvinnsland: Når vi ser på skolene og barnehagene, ville du si at de hadde planer for å opprettholde utdanningstilbudet for sårbare barn i en slik situasjon?

Nilssen: Alle snudde seg rundt og gjorde det som skulle til for at tilbudet til disse gruppene skulle bli ivaretatt på en god nok måte. Dette har jo vært et gjennomgående tema at mange har strukket seg langt for å gjøre det beste ut av en veldig krevende situasjon, som vi ikke var forberedt på å håndtere.

Tema: Rapportering og koordinering

Matsen: Hvordan har rapporteringen mellom Udir og KD fungert gjennom pandemien? Gjerne også da i oppløpet til den 12.mars?

Nilssen: Vi har i utgangspunktet, altså før denne krisen, hatt en god relasjon med KD. Her har vi hatt en veldig åpen dialog om ulike deler av porteføljen, slik at når denne krisen kom så var det lett å spille på de allerede etablerte strukturene. Vi hadde jevnlig kontakt i ukene frem til 12.mars, og da særlig den uken beslutningen om stenging av landet ble foretatt. Da departementet satte krisestab, så ble jeg invitert til å være en del av den. Dette var ut fra en vurdering om at Udir kom til å være en viktig aktør ut mot våre sektorer. Tidlig i krisen hadde

vi et møte hvor vi diskuterte informasjonsflyt og ansvar for å informere sektor, hvor vi så at det var mye informasjon og at veldig mange ville på banen. Det var derfor et behov for å avklare mellom oss og KD hvem som hadde et hovedansvar for å gi oppdatert informasjon til sektor. Dette var før den 12. mars. Udir har en etablert kanal ut mot våre sektorer, gjennom udir.no og masseutsendelser, som barnehager og skoler er vant til å sjekke for Udir. Dette førte til at vi etablerte koronasidene på udir.no hvor vi hele tiden har strevd mot å oppdatere informasjonen. Vi har også gjort det klart at det er på udir.no man kan søke om informasjon, slik at det ikke er sånn at man mottar informasjon fra både Udir og KD som kunne bidratt til å skape forvirring. Dette var en av de viktige avklaringene vi gjorde i den tidlige fasen. Det krevde mye koordinering å være så samkjørt som mulig ettersom det blant annet var mange juridiske avklaringer som måtte foretas i den tidlige fasen og senere i pandemien.

Matsen: Hva med informasjon andre veien fra barnehager og skoler til Udir, ble det etablert spesielle rapporteringsrutiner denne veien?

Nilssen: Vi er opptatt av at vi skal skaffe oss informasjon om det som skjer, og hvordan skal vi skaffe oss denne informasjonen uten unødvendig å belaste en sektor som står i en veldig krevende spagat fra før. Der gjorde vi to viktige ting.

Det første vi gjorde, var å etablere en egen rapporteringslinje fra statsforvalterne til Udir. Gjennom pandemien har vi hatt ukentlige eller hyppigere møter med utdanningsdirektørene hos statsforvalterne, og de har også fått en rekke oppdrag om å rapportere på ulike problemstillinger til Udir. Det var diskusjon om dette tidlig i pandemien, siden det nok var et ønske i beredskapslinjen om at all rapportering fra statsforvalterne skulle skje i beredskapslinjen – altså gjennom DSB. På et tidspunkt trengte vi støtte fra KD for å opprettholde vår særegne rapporteringslinje i utdanningslinjen og det fikk vi. Her var det en dialog mellom KD og Justisdepartementet om at vi skulle ha den kanalen. Dette handlet om behovet for å ha den kontinuerlige og hyppige dialogen, som jeg mener har vært avgjørende for vår krisehåndtering. Dialogen har også vært avgjørende for vår evne til å vite hvordan situasjonen er i sektor, i tillegg til at det har gitt oss muligheten for å holde statsforvalterne godt oppdatert om gjeldende styringssignaler. Dette gjorde at statsforvalterne kunne understøtte arbeidet i Udir og KD.

For det andre har vi innhentet informasjon gjennom etablerte kanaler. Her benyttet vi våre ordinære kanaler for kunnskapsinnhenting for å få informasjon om koronastatus. Dette har vi systematisk gjort gjennom våre vanlige kanaler, i tillegg til at det har vært iverksatt noen særlige kunnskapsinnhenningsprosjekter for å få denne kunnskapen. Vi har vært opptatt av at vi har behov for kunnskap, men også at vi ikke skal ha overbelaste en allerede overbelastet sektor. Dette har også vært en viktig diskusjon mellom oss og KD ettersom det ikke er mangel på spørsmål, og det kan veldig lett føre til en «overload». Jeg tror at våre sektorer har satt pris på at vi ikke har overbelastet dem med nye undersøkelser, samtidig som at vi har brukt en kanal hos statsforvalteren. Her har vi brukt litt uortodokse metoder, for eksempel gjennom at statsforvalteren har gjennomført intervjuer med utvalgte kommuner istedenfor å sende ut et spørreskjema. Dette handlet om at vi vurderte det som ganske krevende å svare på spørreskjemaer og at man der kanskje ville få litt ymse informasjon, mens man gjennom dialog kunne få mer informasjon. Det statsforvalteren rapporterte tilbake om å bruke den metodikken, var at kommunene satt veldig pris på at det var innhenting av informasjon i forbindelse med en slik dialog. Vi har ikke systematisk bedt våre sektorer vurdere hvordan vi har innhentet informasjon, men vi har heller ikke registrert noe misnøye med hvordan vi har gjort det.

Matsen: Kan du si litt om hvilke andre deler av statsforvaltningen dere har samarbeidet med, og hva som har fungert bra og mindre bra i det samarbeidet?

Nilssen: Det tversektorielle samarbeidet har vist seg å være veldig viktig. Allerede i arbeidet med den første ekspertgrupperapporten så hadde vi et veldig tett samarbeid med Bufdir, Helsedirektoratet og FHI. FHI var en ny samarbeidspartner for oss, vi hadde nok erfaring

med de fra forskningsiden, men ikke på smittevern. Vi fikk en nokså kort frist på begge ekspertgrupperapportene, men kanskje særlig på den første. Vi hadde en etablert relasjon med Bufdir, men vi kjente ikke Hdir og FHI så godt. Det samarbeidet har gått helt utmerket og alle har vært villig til å gi de ressursene som har vært nødvendig til disposisjon. Det samarbeidet vi etablerte i sammenheng med den ekspertgrupperapportene har vi benyttet gjennom hele pandemien. Våre sektorer var blant dem som fikk egne planer for smittevernstiltak i regi av FHI. Andre sektorer har måttet stå mer på egne ben i det arbeidet, men det har ført til at vi hele veien har samarbeidet veldig tett med FHI om smittevernstiltak og om kunnskapsgrunnlaget om barn og smitte.

Matsen: Dette gjelder også ditt løpende arbeid som leder for Udir, ikke bare de utvalgene du har ledet?

Nilssen: Nå snakker jeg om hele kriseforløpet i fortsettelsen av den aller første fasen hvor vi har samarbeidet veldig tett med de tre som har vært involvert i utviklingen av ekspertgrupperapporten. Vi har samarbeidet spesielt med FHI i forbindelse med smittevernveiledere og kunnskapsgrunnlaget om barn og smitte. Bufdir har jobbet med i koordineringsgruppen om utsatte og sårbare barn og unge, og generelt om problemstillinger knyttet til korona og tiltaksbyrden mot barn og unge. Disse samarbeidene har fungert veldig godt.

Matsen: Var det nødvendig å ha med både Helsedirektoratet og FHI (i ekspertgruppen)?

Nilssen: Ekspertgruppen ble i første omgang nedsatt av Helsedirektoratet. Bufdir, Udir og FHI var med, mens Helsedirektoratet hadde en observatørrolle. Helsedirektoratet var oppdragsgiver for den første ekspertgrupperapporten, så vi hadde ingenting med sammensettingen av gruppen å gjøre. Det vi hadde var en dialog med KD i forkant av nedsettelsen. Jeg uttrykte at jeg var *veldig* positiv til at det ble nedsatt en slik gruppe. På det tidspunktet opplevde vi et behov for å belyse negative konsekvenser av smittevernstiltak for barn og unge. Vi opplevde den gangen at stengte barnehager og skoler ble omtalt som et nullrisikoalternativ. Ekspertgruppen var det veldig viktig for oss å bidra til slik at vi med det kunnskapsgrunnlaget kunne synliggjøre konsekvensene av de tiltakene.

Matsen: Hvorfor opplevde du at det ble vanskelig i de første kritiske ukene å framføre det standpunktet?

Nilssen: Nei, det var ikke vanskelig å framføre det ettersom vi hadde god kommunikasjon mellom oss og Kunnskapsdepartementet. Jeg tror at vi alle trodde at det første stengningsvedtaket ville være kortvarig, og dermed kun vare i 14 dager, tre uker. Vi så det som realistisk at skolene ville være stengt frem til påske, men at man deretter ville kunne åpne opp igjen. Vi må spole tilbake til atmosfæren og diskursen i den fasen som var veldig annerledes enn det den er nå, og det er lett å glemme det. I den fasen visste vi lite om viruset, om hvor mange som ville bli syke og hvordan det smittet. Spesielt hvordan det smittet barn og i hvilken grad barn var smittedrivere. Derfor var det mye som handlet om hensynet til smittevern og at tiltakene var positive. Og det er riktig og viktig å sette ned tiltak for å hindre smittespredning, men det vi oppnådde med ekspertgruppen var at vi fikk belyse at det er store negative konsekvenser av stengte barnehager og skoler. Det er viktig i smittevernsvurderingene å gjøre gode forholdsmessige vurderinger av tiltakenes konsekvenser med utgangspunkt i deres smittevernseffekt. Vi opplevde at vi fikk anledning til å belyse denne dimensjonen i ekspertgrupperapporten. I etterkant av dette så ble det en veldig eksplisitt og uttalt ambisjon fra regjeringen om at man skulle ha en lav tiltaksbyrde mot barn og unge, og at tiltakene skulle være forholdsmessige

Matsen: Er det noen ulemper med å kun rapportere gjennom linjen? Da tenker jeg spesielt på det tverrsektorielle samarbeidet

Nilssen: Selvfølgelig er det det. Jeg har stor forståelse for beredskapslinjens behov for samordning. Det handler jo mye om å redusere belastningen av rapportering og å sikre at ulike aktører får tilgang på samme informasjon. Vår vurdering knyttet til dette er allikevel at i

kriser så er det viktig å gjøre vurderinger av at noen parter er viktigere enn andre. Vi hadde ikke, etter min vurdering, vært i stand til å gjøre jobben vår så godt som vi har klart hvis vi skulle forholdt oss til enda et samordnende organ i vår dialog med statsforvalterne. Dette handler om kapasitet. Denne krisen har veldig mange arenaer, og på ledernivå kan man nesten kontinuerlig sitte i krisemøter hvis man skal være med på alt, og det har vi ikke anledning til.

Tema: Stengning av skoler og barnehager – involvering av kunnskapssektoren

Fløtten: Hvilken rolle hadde Udir i prosessen som ledet til nedstengningen 12.mars?

Nilssen: Det enkle svaret på det er at vår rolle var avgrenset til våre diskusjoner med KD.

Fløtten: Når var første gang dere fikk høre at det var aktuelt å stenge ned både skole og barnehager?

Nilssen: Det var veldig nært 12.mars. Vi erfarer at beslutningen ble tatt i helselinjen, med utgangspunkt i helsemessige vurderinger, som er rett og rimelig. Vår involvering i den avgjørelsen var avgrenset til vår dialog med KD, og vi hadde for eksempel ingen direkte dialog med Helsedirektoratet i forkant av dette.

Fløtten: Dere skriver at deres øverste leder ble orientert onsdag 11.mars om at nedstengningen ble sannsynlig kanskje allerede 12. mars. Hvordan ble dere orientert da, var det et møte?

Nilssen: Det tror jeg var en telefonsamtale.

Fløtten: Oppfattet dere at KD var involvert i denne beslutningen, eller var det kun en helsebeslutning?

Nilssen: KD må nesten svare for sin egen involvering, men vi erfarte at dette var beslutninger som gikk i helselinjen. KD var veldig flinke til å holde oss oppdatert og til å formidle den informasjonen de satt på. Vi var i hvert fall ikke kjent med at KD var involvert i denne beslutningen.

Fløtten: Det var ingen som spurte dere for eksempel, «nå vurderer vi å stenge skolene, hva vil være konsekvensene av det? Hvordan ville dere gjort det?». Dere var ikke med i beslutningene her i det hele tatt?

Nilssen: Nei.

Fløtten: Det var heller ikke noe råd fra dere til KD om dette?

Nilssen: Nei. Det er nesten litt krevende å tenke tilbake til den perioden siden det har skjedd så mye siden, men akkurat den uken så vi andre land stenge ned, noe som føltes surrealistisk å se på siden vi tenkte at dette ikke kunne skje i Norge. Dette kom litt tettere på den uken med 12. mars slik at vi begynte å drøfte med KD muligheten for å stenge ned. Det bygde seg opp den uken. Vi så tendenser til at kommuner stenge ned, og at til og med kommuner som ikke hadde noen smittetilfeller begynte å stenge skoler. Lærere og foreldre var bekymret, og flere store kommuner besluttet å stenge. Vi opplevde det som en uoversiktlig og nesten kaotisk situasjon. Det som var grunnlaget for vårt innspill til KD handlet mest om å få litt kontroll på situasjonen. Det var mange aktører og stemmer, og mange ulike vurderinger. For oss er det viktig at barnehager og skoler skal være trygge for barn og unge, og deres foresatte. Så det å gi et råd om å ta et nasjonalt grep slik at man kunne skaffe seg en oversikt ble viktig for oss i diskusjonene våre den 11. og 12. mars. Vi er ikke smittevernseksperter, så det var ikke vårt vurderingsgrunnlag, men vårt grunnlag var at barnehager og skoler som skal representere gode og trygge arenaer for barn og unge var plutselig ikke det. Det var derfor da et behov for å ta et nasjonalt grep ved å involvere oss og KD med et betydelig ansvar ut mot sektor

Fløtten: Så når dere sender en e-post ut 12.mars om at dere anbefaler en nedstengning av barnehager og skoler, så var det en beslutning som kom brått på?

Nilssen: Ja.

Fløtten: Så det var ingen indikasjoner før det at dere kom til å mene det?

Nilssen: Jo, den uken så hadde vi diskutert muligheten for at Norge kunne stenges ned, men det er jo et veldig inngripende tiltak. Jeg kan nesten ikke understreke hvor inngripende tiltak det er å stenge barnehager og skoler, så at det satt langt inne tenker jeg er helt naturlig.

Fløtten: Så hvilke vurderinger gjorde dere av konsekvensene av stengning i forkant av nedstengningene, og hvordan formidlet dere de til KD?

Nilssen: Jeg tror man må huske på at i det tidsrommet snakket vi nok alle om skolestenging i et veldig kortvarig perspektiv. De konsekvensene av pandemien vi nå ser, var vi ikke forberedt på. Når vi da vurderte konsekvenser så var det i perspektivet to uker frem i tid, i verste fall i 3 uker, og da kan man jo kompensere en del for stengte tilbud. Vi erfarte jo veldig raskt i situasjonen med stengte skoler at det var krevende for utsatte barn og unge, og at det var krevende for barnehager og skoler, og at det var behov for å dokumentere konsekvenser. Vi hadde for eksempel en liten evalueringsrunde med KD før sommeren 2020, og da hadde ting begynt å legge seg litt og vi hadde smittevernsveiledere og landet var satt på gult nivå på barnehager og skoler. Vi hadde altså en opplevelse om at vi hadde mer kontroll på situasjonen. Noe av de vi diskuterte i evalueringen var at vi utover i pandemien må være flinkere til å tenke langt nok frem i tid og å tenke «worst case scenario». Jeg opplever at vi hele tiden har forsøkt basere oss på de opplevelsene vi allerede har erfart i krisen for å til enhver tid bli flinkere til å håndtere den gjeldende situasjonen.

Fløtten: Hvis du ser tilbake til det som skjedde 12. mars: Hvis man hadde hatt stengning tidligere og kunne planlagt for denne stengningen i lengre tid, hva tror du ville vært annerledes?

Nilssen: Alle aktører med ansvar i våre sektorer ville hatt en felles erkjennelse av at det er et tiltak som av og til må settes i verk under veldig kritiske omstendigheter. Vi hadde dermed hatt en felles forståelse for at det er et nødvendig tiltak. Det andre er at alle andre aktører vil være forberedt på hva man skal gjøre i en sånn situasjon. Jeg tror ikke vi skal undervurdere hvor krevende det er å håndtere den faktiske situasjonen. Selv om vi hadde forsøkt å planlegge for det i forkant av pandemien så er jeg usikker på om vi hadde greid å tenke gjennom alle ulike situasjoner og vært forberedt på alle ulike situasjoner. Det er viktig å huske på at skoler og barnehager er bygget for å være den fysiske arenaen de er. I etterkant av denne pandemien så vil jeg argumentere at den digitale verden aldri kan ivareta den fysiske arenaen barnehager og skoler er. Hvis man skal stenge, så har man ikke lengre den fysiske arenaen, og da må man kompensere med andre virkemidler. Digital undervisning er selvfølgelig et av de virkemidlene. Hvis man hadde planlagt for denne pandemien i forveien, så ville man nok tenkt gjennom problemstillinger knyttet til digitale utfordringer som nettkapasitet og teknisk infrastruktur som er noe av de enkleste tingene å forutse at man har behov for. Jeg tror også at vi ville vurdert hvilken kompetanse lærere må ha for å forberede seg på å bedrive digital undervisning, selv om det er vanskelig å se for seg at man kan gjøre på en god måte uten å faktisk erfare det. Derfor tror jeg at den digitale tilpasningen ville vært krevende uansett for skolen. I barnehager og skole så skal man ivareta det psykososiale miljøet rundt eleven også, og hvordan gjør man det når alle sitter hver for seg? Det er mange krevende problemstillinger, og alle de erfaringene vi har fått gjennom denne våren, har bidratt til at Udir har vært opptatt av at det er få eller ingen tiltak som kan kompensere for stengte barnehager og skoler. Derfor er det viktig å forsøke å finne løsninger for hvordan man kan ha åpne barnehager og skoler, også i en situasjon med pandemi.

Tema: Identifikasjon av sårbare barn og unge

Fløtten: Var det et tema i forkant av nedstengningen å identifisere sårbare barn og unge?

Nilssen: Det var nok veldig tett på nedstengningen at det var et tema.

Fløtten: Var dere involvert i å definere hvilke barn og unge som skulle ha plass i barnehager og skoler under nedstengningen?

Nilssen: Vi hadde veldig god dialog med KD i hvordan dette skulle omtales. Både på våre nettsider og i vår dialog med statsforvalterne. Dette har vært et krevende defineringsarbeid under hele pandemien. Pandemien har vist oss at barn og unge som i utgangspunktet ikke ville vært definert som utsatte og sårbare, har blitt det under pandemien. Det har skapt en krevende situasjon for barnehager og skoler for å finne alle. De har selvfølgelig hatt gode oversikter lokalt på rettigheter, som hvem som har rett til spesialundervisning og særskilt norskundervisning og hvem som har funksjonsnedsettelse, men det at krisen også har skapt flere utsatte barn og unge har vært krevende for barnehager og skoler.

Fløtten: Har dere brukt listen som Bufdir har brukt som er basert på FHI sine analyser?

Nilssen: Vi har hatt et veldig tett samarbeid med Bufdir på dette hele veien. Den første ekspertgruppen som anbefalte gjenåpning hadde et særlig perspektiv på det, og koordineringsgruppen i Bufdir ble etablert rett i etterkant av den ekspertgruppen. Der var det jo mange flere statlige virksomheter involvert i arbeidet. Den gruppen har løpende bidratt til et så oppdatert kunnskapsgrunnlag som mulig for situasjonen for utsatte og sårbare barn og unge. Dette understreker det jeg var inne på, nemlig at det er få eller ingen tiltak som kan kompensere for stengte barnehager og skoler. Dette gjelder særlig for utsatte barn og unge ettersom at flere som hadde rett til å møte på de stengte barnehagene og skolene, ikke deltok. Dette var antageligvis fordi at man opplevde det som stigmatiserende.

Fløtten: Tenkte man da at de som hadde barn som var sårbare skulle selv sørge for at barnene kom seg på skolen? Altså at det skulle være foreldrene som skulle ta initiativet til å sende sine barn?

Nilssen: Det var heller omvendt, at barnehager og skoler, eller kommunene, skulle synliggjøre at de hadde tilbud. Det var ikke sånn at man enkeltvis skulle etterspørre om man hadde tilbud, selv om det var sikkert noen som gjorde det også. Slik vi kommuniserte gjennom statsforvalterne så handlet det om at det var kommunenes ansvar å etablere disse tilbudene og gi tilbud til de som var definert i disse kategoriene.

Fløtten: Og da var det ned på familienivå man skulle ta kontakt, altså at man skulle ta kontakt med foreldrene?

Nilssen: Ja, det ble gjort, og veldig mange gjorde en veldig god jobb på det. Det vi har fått rapportert om i ettertid, er at det var en andel som ikke benyttet seg av det tilbudet de fikk.

Fløtten: Det var en del diskusjoner i starten, blant annet fra lærersiden, som sa at de ikke hadde noe system for å få tak i de som er sårbare. De hadde ikke noe rutiner eller praksis for hvordan de skulle håndtere det. Ga Udir noen anbefalinger om hvordan man i praksis kunne få tak i de som hadde barn som burde komme i barnehagen eller på skolen?

Nilssen: Gjennom hele pandemien så har det vært en utfordring, både knyttet til de som er bekymret og som av den grunn ikke ønsket å sende barna i barnehagen eller på skolen, og der hvor barnehagene eller skolene gjorde vurderingene om hvilke barn som burde være inkludert. Hvordan man skulle imøtekomme den utfordringen er et ansvar for barnehager og skoler. Jeg tror de opplevde at kommunene bisto ulikt i hvordan det kunne gjøres, så vi har forsøkt å støtte dem gjennom statsforvalterne og deres arbeid, men også gjennom den informasjonen vi hadde på våre nettsider. Utover det så sitter ikke vi på noen virkemidler i form av kompetanse eller ressurser som har kunnet støtte kommunene på det, men vi erfarer at dette er oppgaver som er tatt på alvor på det lokale nivået. Dette er tilsvarende den utfordringen vi har i noen deler av landet knyttet til minoritetsspråklige, hvor vi har hatt veldig mange diskusjoner med KD om hvordan vi skal nå alle grupper med informasjon om hvilke tilbud man har rett på og hva som er den gjeldende informasjonen. Det vi erfarer er at av og til er det eneste virkemidlet som er tilstrekkelig, person-til-person. Mange kommuner har vært veldig flinke til det, for eksempel Oslo kommune som har i stor grad drevet oppsøkende

virksomhet. Vi har sett gjennom hele pandemien at våre generiske virkemidler ikke er tilstrekkelige, kommunene må selv legge på et lag.

Fløtten: Hvordan vil du vurdere om vi har lyktes med å gi et tilbud til sårbare barn og unge under pandemien?

Nilssen: Jeg tror ikke jeg tørr å begi meg ut på en vurdering av det nå, men jeg vil si at vi etter beste evne har forsøkt og vi har vært veldig opptatt av å ivareta det. Den viktigste lærdommen vår for å sørge for at vi ivaretar sårbare barn og unge, har vært å sørge for at barnehager og skoler er åpne.

Fløtten: Er det noe vi har lært nå som vi kan håndtere bedre neste gang? Spesielt da når det gjelder å avgrense denne gruppen som det er snakk om her.

Nilssen: Jeg er helt sikker på at det er masse lærdom vi kan trekke fra denne pandemien i forhold til å planlegge for nye pandemier. Noe av det vi jobber med nå for eksempel handler om å være veldig tydelig ovenfor kommunene i forhold til betydningen av gode beredskapsplaner. Bekymringene våre nå handler om skiftene som skjer mellom gult og rødt tiltaksnivå, som er veldig krevende. Barnehager og skoler er store komplekse organisasjoner, og raske skifter er veldig krevende. I vår informasjon, støtte og veiledning rundt disse beredskapsplanene så har vi også vært opptatt av å understreke at ivaretagelse av sårbare barn og unge må være en del av beredskapsplanleggingen lokalt. Det tror jeg for noen har vært en aha-opplevelse, så det er klart at vår evne lokalt og nasjonalt til å håndtere en situasjon med stengte barnehager og skoler i fremtiden må basere seg på de erfaringene vi har gjort oss nå. Det å drive denne aktive beredskapsplanleggingen tror jeg er en av disse erfaringene, og da spesielt hvor viktig det er at kommunene gjør denne planleggingen. Vi ser det nå når nasjonale myndigheter kommer med nye nasjonale tiltak at det er ulikt hvor raskt man klarer å omstille seg lokalt. Det er antageligvis kanskje tett sammenkoblet med hvor gode beredskapsplaner man har greid å utvikle. Det å jobbe med planlegging og bruk av beredskapsplaner er absolutt noe vi burde ta med oss videre.

Tema: Gjenåpning av barnehager og skoler

Matsen: Når begynte Udir å planlegge for gjenåpningen av skoler og barnehager?

Nilssen: Det begynte vi nesten med det øyeblikket vi stengte.

Matsen: Resten av sektoren da?

Nilssen: Vi hadde gode diskusjoner allerede før påske med KD på hvordan vi skulle ruste oss for å åpne opp igjen. Og så tror jeg at sektoren for øvrig for alvor begynte å tenke på det når ekspertgrupperapporten kom. Jeg tror at de aller fleste rent faktisk begynte planleggingen sin da beskjedene kom om åpningen. Da tror jeg det er nokså viktig å se på dette i lys av den situasjonen som var da, og som mange opplevde som krevende. Dette gjaldt særlig skolene som hadde et ansvar for å gi opplæring hjemme hvor det var veldig mange problemstillinger oppe. Disse var både knyttet til infrastruktur og det å nå alle, men også den uvanlige situasjonen om at lærere nå skulle gi opplæring fra sine egne hjem til barn som også satt i sitt eget hjem. I en periode, nok så forståelig, så var det ikke kapasitet til så mye annet enn å håndtere situasjonen.

Matsen: Ekspertgruppen som du ledet anbefalte jo at både barnehager og barneskoler skulle åpne fra 20.april, men så ble det bare barnehagene som gjorde det. Så åpnet småskolen en uke senere og 5.klasse og oppover kom ikke på skolen før et stykke ut i mai. Helsedirektoratet hadde samme anbefaling som din ekspertgruppe med åpning av alle disse fra 20.april, hva var årsaken til at det gikk noen uker før alt dette var implementert?

Nilssen: I den fasen så hadde vi og KD god dialog med sektororganisasjoner, noe vi har hatt hele tiden under denne pandemien. Dette var organisasjoner som elevorganisasjonen, lærerorganisasjoner og KS. Jeg tror det er rimelig å si at de var tydelige på at det måtte gis god for å planlegge for gjenåpning. Behovet for å planlegge har vi nevnt i

ekspertgrupperapporten vår, men KD var opptatt av å gi god tid til den planleggingen og omstillingen. Dette tok også utgangspunkt i at det var stor bekymring knyttet til gjenåpning siden man også på det tidspunktet ikke visste så mye som nå i forhold til barn og smitte, og skoler som potensielle smittedrivere.

Matsen: Helsemyndighetene var jo enig i ekspertgruppen din om at 20. april var et godt tidspunkt for flere grupper å komme på skolen?

Nilssen: Standpunktene til de ulike her er jo godt kjent, og som ellers i statsforvaltningen så er det klart hvem som tar hvilke beslutninger, og dette skjedde også i dette tilfellet som vi forholder oss til på en helt grei måte. Sånn er spillereglene

Matsen: Smittevernveilederen var ganske viktig for åpningen av barnehager og skoler, men det tok ganske tid før den kom på plass. Vet du noe mer om det?

Nilssen: Det er jeg ikke enig i. Beslutningen ble tatt i påskeuken: ekspertgruppen leverte tidlig i april og beslutningen ble tatt 4 dager etter på eller noe sånt, og da ble det straks iverksatt et arbeid om å utvikle smittevernveiledere: et arbeid ingen hadde gjort før. Her jobbet Udir og FHI gjennom hele påsken, vi hadde flere møter med alle organisasjonene for å forankre og for å få innspill til smittevernveilederen, og den var klar etter relativ kort tid. Det hadde ikke vært mulig å gjøre dette raskere rent praktisk, slik jeg ser det. Veilederen har vært kontinuerlig vurdert og justert ut fra smittesituasjonen etter dette.

Tema: Tapt progresjon

Matsen: Hvordan vurderer du det utdanningstilbudet som ble tilbudt gjennom digital undervisning på et generelt grunnlag? Kanskje primært gjennom våren da dette var helt nytt, men kanskje også delvis gjennom høsten og nå i vinter.

Nilssen: Det er to ting som er viktig å si i den forbindelse, det ene er at digital opplæring ikke er en fullverdig erstatning. Den andre er variasjon. Variasjonen har ulike årsaker, her er det nok store individuelle forskjeller. Elever har vært borte av mange årsaker, blant annet karantene og det at de må holde seg hjemme hvis de er litt syk. Noen har nok opplevd tilnærmet normal skole som det mange steder er mulig å drive på gult tiltaksnivå, mens andre steder har det vært større lokale og individuelle forskjeller. Foreløpig er det ingen som vet langtidskonsekvensene av dette, men at det har betydning for elevens læring og kanskje også for elevens progresjon er ganske sikkert. Det som antageligvis er viktig å ta med seg fremover, er hvor viktig det blir for skolene å følge på med elevens progresjon, og om det er behov for kompensatoriske tiltak ovenfor enkeltelever som kanskje har kommet dårligere ut enn andre. Da snakker jeg ikke kun om utsatte barn, her tror jeg det er stor forskjell på hvordan man har opplevd situasjonen med hjemmeopplæring. Alle som har barn har jo også erfart at deres erfaring og vurdering har endret seg gjennom pandemien. Det som kanskje var nytt og spennende på våren blir av flere nå opplevd som slitasje. Mange strever med motivasjonen og er ensomme, og skolene utgjør en struktur for læring som mange er veldig avhengig av. Også hvis man ser på variasjon som har vært i opplæringstilbudet ved at en del nok har opplevd at opplæring hjemme i stor grad har betydd at de sitter og gjør oppgaver alene. Jeg tror alle har blitt flinkere fra våren til høsten på å gi opplæring og undervisning, og å strukturere dagene slik at de ligner en mer vanlig skolehverdag. Digital opplæring kan aldri bli en fullverdig erstatning på den vanlige skolehverdagen.

Matsen: Kunne du gitt noen eksempler på kompenseringstiltak hvis det nå blir dokumentert at progresjonen og læringstapet er betydelig?

Nilssen: Dette er jo diskusjoner vi nå har med KD. Noe av det vi vurderer nå er om det er mulig å ta initiativ til en nasjonal sommerskole som et eksempel. Det er jo gjort en del allerede, for eksempel har fylkene fått en del penger for å ivareta tapt progresjon. Dette er nok ting vi må vurdere behovet for fremover. Her er det nok store variasjoner i forhold til enkeltelever, og hvor læringstapet er. Det blir kanskje noen år foran oss nå hvor skolene må være ekstra godt rustet for å ivareta større forskjeller enn det som kanskje er i det

gjennomsnittlige klasserommet. En del ting er gjort og en del midler er delt ut, men sånn som vi diskuterer dette nå ser vi at dette problemet ikke opphører med slutten av pandemien.

Tema: Rett til utdanning

Kvinnslund: Hvem har ansvaret for at hver enkelt elev blir ivaretatt?

Nilssen: Alle barn er kommunale eller fylkeskommunale avhengig av alder, så ansvaret er veldig klart. Rammebetingelsene for å ivareta det ansvaret har vært krevende under pandemien, og det betyr jo at det blir et mye mer delt ansvar for å ivareta rettigheter enn i en normal situasjon.

Kvinnslund: Vil du si at det er en klar tilsynsrolle for å se til at dette skjer i vårt system?

Nilssen: Vi har jo brukt statsforvalterne veldig aktivt. I starten av pandemien så var vårt primære fokus å støtte opp og veilede, sånn at vi kunne sikre at alle, så langt det var mulig, er i stand til å gi et så godt opplæringstilbud som overhode mulig. Så hadde vi en gjenåpning med strenge smittevernstiltak innledningsvis, som ble lettet på i takt med at smittesituasjonen ble enklere. I den dialogen vi hadde med statsforvalterne da frem mot sommeren, så var vi enige om at nå måtte vi også bruke myndighetshatten, som vi jo var litt forsiktige med i starten av pandemien fordi det var andre helt grunnleggende behov som måtte innfris. Det har vi vært veldig opptatt av i vår dialog med statsforvalterne, også i perioden etter skolestart. Statsforvalterne har gjort en enorm innsats i å bidra til et så godt og åpent tilbud til barn og unge som overhodet mulig. De har gjort dette i en balanse mellom støtte og veiledning, og i sin rolle som tilsynsmyndighet. Vi har vært veldig opptatt av å veksle mellom de rollene og at av og til så trenger noen hjelp for å strekke seg så langt som vi tror det er mulig. Myndighetsrollen har blitt mer og mer fremtredende ut over i pandemien, og den har vært viktig. Med covid-19-forskriften og de midlertidige reguleringene i opplæringsloven, så har statsforvalterne vært veldig viktige i å ha god dialog og gi tilbakemelding til kommunene om å gi tiltak rettet mot barn og unge som er tilstrekkelig begrunnet og tilstrekkelig forholdsmessig vurdert. Jeg tror at statsforvalterne har bidratt til å avverge en god del for strenge tiltak rettet mot barn og unge, og å bidratt til at vedtatte tiltak har fått kortere varighet enn de ellers ville fått siden de har understreket viktigheten av å dokumentere og å ta forholdsmessige betraktninger.

Kvinnslund: Så dere legger til rette, gir retning og kurs, mens kommunene har det formelle grunnansvaret for det hele. Statsforvalterne ser til at kommunene har den hjelpen de trenger, men og at de gjennom tilsynsrollene passer på det som faktisk skjer? Vårt inntrykk er at statsforvalteren i stor grad har prioritert denne veileder- og støttefunksjonen snarere enn sinn tilsynsfunksjon. Dette varierer også sterkt fra statsforvaltningsembete til statsforvaltningsembete som gir en variasjon i systemet som er avhengig av lokale forhold.

Nilssen: Ja, også er det viktig å huske på at selv om statsforvalterne ikke i alle sammenhengene iverksetter tilsyn og bruker eksplisitt de harde midlene, så har de gjennom dialog og etterspørsel bidratt. Det er derfor en glidende overgang mellom støtte og veiledning, og tilsyn. Statsforvalterne har vært opptatt av at de også med myndighetsrollen kan bidra til et så godt opplæringstilbud som mulig. Det er en balanse som jeg synes har vært viktig å ivareta, men hvor jeg mener at statsforvalterne har gjort en god jobb.

Halvorsen: Har du inntrykk av at når statsforvalterne har brukt harde tiltak, at dette har vært knyttet til vedtak om elever som har rett til individuelt tilpasset opplæring? Har det vært noe forskjell i virkemiddelbruk for de som har IOP?

Nilssen: Der er det nok også variasjon. Dette med særskilte rettigheter har statsforvalterne vært opptatt av i sin dialog med kommunene, og mange kommuner har også etterspurt veiledning fra statsforvalterne på dette. Det oppstår mange dilemmaer i en slik krise, og noe av det vi kjenner godt til er for eksempel når vi åpnet skoler med strenge smitteverntiltak med små grupper, hvor det var flere steder hvor man omdisponerte spesialundervisningsressurser for å kunne undervise i små grupper. Da var det dilemmaet de sto i om man skal man fortsette å gi spesialundervisning 1-til-1 eller skal man ivareta det å

kunne undervise i små grupper. Dette dilemmaet er også gjeldende på rødt tiltaksnivå som har vært en del steder nå. Det er viktig å anerkjenne at skolene står oppe i det dilemmaet. Det er totalt sett mangel på arbeidskraft noen steder, og hvis man da etter å ha prøvd alt annet står i en situasjon hvor man faktisk må velge mellom å gi spesialundervisning og å ha små grupper, så står man i et dilemma. Dette er dilemmaer en del skoler har stått i, og jeg har ikke fasiten på hva som er rett å gjøre da, det tror jeg de som sitter lokalt er bedre skikket til å gjøre. Det beste scenariet er at man greier å skaffe nok ressurser, og noe av det vi har vært opptatt av i beredskapsplanleggingen har vært å planlegge for vikarbruk siden smitteverntiltak innebærer behov for flere voksne. Hvis det ikke er mulig så ender man opp med krevende dilemmaer.

Kvinnsland: Hvem har ansvaret for at elever har nødvendige digitale hjelpemidler?

Nilssen: Det er klart definert i lovverket hvem som er skoleeier, og at det er skoleeier som har ansvaret; også helt ned til det praktiske som å ha utstyr. Også har vi sett at roller og ansvar i statsforvaltningen utfordres i slike kriser, noe som er naturlig. Vårt ansvar er jo det systemiske ansvaret. På noen av disse områdene så har vi lent oss mye lengre frem enn vi ville gjort i en normal situasjon, knyttet til å bidra for at elever sine rammebetingelser er like gode over alt. Noe av jobben vår har her blant annet handlet om å bidra til at utstyr er tilgjengelig over alt, og at alle har tilgang til ressurser. Vi har også sett at vi har et ansvar i å bidra til at lokale myndigheter, som skole- og barnehageeiere, er i stand til å ivareta sitt ansvar.

Kvinnsland: Vi har hørt at det har vært en del som ikke har hatt det de trengte for å motta den undervisningen det er lagt opp til, så det er jo et faktisk problem selv om det er en klart definert ansvarsfordeling.

Nilssen: Ja. Vi erfarer at dette er tatt på alvor. Vi har eksempler på skoleeiere som har snudd seg rundt og utstyrt elever med digitale hjelpemidler dersom de ikke hadde det fra før. Det har vært kommuner som har engasjert seg i nettproblematikk, noe som vi normalt tenker er en del av privatsfæren.

Kvinnsland: Vi har jo også hørt om svært negative ting knyttet til variasjon i tilbud, selv om ansvar og lovverk er på plass.

Nilssen: I erkjennelsen av det så ble det etablert en ordning for skjønnsmidler gjennom statsforvalterne som knytter seg til infrastruktur, hvor de har vært fremoverlent ut mot kommunene som ikke hadde dette på plass.

Tema: Konsekvenser av pandemi for barn og unge

Kvinnsland: Hva vil du si har vært noen av de mest alvorlige konsekvensene av at skoler og barnehager har vært stengt i inntil en måneds tid?

Nilssen: Jeg vet ikke om jeg har lyst å avgrense svaret mitt til den perioden. Så hvis jeg kan, så svarer jeg med utgangspunkt i pandemien frem til nå. Jeg er mer og mer opptatt av at vi må være oppmerksomme på de store negative konsekvensene denne pandemien har på barn og unge. Åpne barnehager og skoler er en viktig del av pandemihåndteringen. Vår viktigste oppgave i hele pandemien har vært å bidra til et så godt opplæringstilbud som overhodet mulig i de ulike situasjonene. En av våre viktigste oppgaver har også vært å bidra til å spille inn på kunnskapsgrunnlaget, som er en del av regjeringens beslutningsgrunnlag slik at det blir tatt gode, forholdsmessige vurderinger knyttet til tiltaksbyrden knyttet til barn og unge. Barn og unge har ingen organisasjon eller talerør, så det at vi som direktorat har vært opptatt av barn og unges beste har vært en viktig rød tråd i direktoratets håndtering av pandemien.

4. Læringspunkter

Kvinnsland: Hva tenker du at Udir bør lære av håndteringen av pandemien?

Nilssen: jeg tror det er mange læringspunkter fra denne pandemien, samtidig som jeg tror vi har vært flink til å lære underveis.

5. Avsluttende spørsmål

Kvinnsland: Er det noe annet vi burde spurt om?

Nilssen: Jeg føler dere har vært flinke til å spørre om det meste. Vi jobber ganske godt med våre nordiske samarbeidspartnere, som er land vi liker å sammenligne oss med. Vi har faktisk hatt hyppigere møter på generaldirektørnivå i Norden for å snakke om kunnskapsgrunnlaget og for å dele hvordan man jobber for å få et kunnskapsgrunnlag. Dette står absolutt høyt på agendaen.